

การบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา โรงเรียนรื่อง
กวางอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่*
THE ENVIRONMENTAL ADMINISTRATION FOR LEARNING AT
RONGKWANG ANUSORN SCHOOL UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, PHRAE

นฤพร ผ่องแผ้ว¹ และ พิลิษฐ์ ยอดวันดี²

Naruporn Phongpaew¹ and Pisit Yodwande²

¹⁻²มหาวิทยาลัยเนชั่น

¹⁻²Nation University, Thailand

Corresponding Author's Email: tmnrppp@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัญหาสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนรื่องกวางอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนรื่องกวางอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา ของโรงเรียนรื่องกวางอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 92 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1) การบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนรื่องกวางอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการเรียนการสอน รองลงมาซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล และด้านการบริหารจัดการ ตามลำดับ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ดังนี้ ด้านภูมิทัศน์ และด้านอาคารสถานที่ ตามลำดับ 2) แนวทางการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนรื่องกวางอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ พบว่า การบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณหรือประสานงานเพื่อจัดหาโต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์

* Received 13 August 2025; Revised 1 September 2025; Accepted 5 September 2025

การเรียนรู้เพิ่มเติมให้เพียงพอ สถานศึกษามีอาคารเรียน ห้องเรียน และห้องปฏิบัติการครบถ้วน ควรมีการสำรวจอาคารสถานที่อย่างเป็นระบบ และวางแผนพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเน้นการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่เสื่อมสภาพ การจัดหาเทคโนโลยีการเรียนรู้ให้เพียงพอ และส่งเสริมการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้

คำสำคัญ: การบริหารสภาพแวดล้อม, เพื่อการเรียนรู้, สถานศึกษา

Abstract

This independent study aimed to: 1) study the learning environment problems at Rong Kwang Anusorn School, under the Phrae Secondary Educational Service Area Office, and 2) study approaches to learning environment management at Rong Kwang Anusorn School, under the Phrae Secondary Educational Service Area Office. The study population consisted of 92 school administrators, teachers, educational personnel, and school board members of Rong Kwang Anusorn School, under the Phrae Secondary Educational Service Area Office, for the 2024 academic year. The research instrument used was a five-point rating scale questionnaire. Data were analyzed using means, percentages, standard deviations, and content analysis.

The results revealed that: 1) Overall, learning environment management at Rong Kwang Anusorn School, under the Phrae Secondary Educational Service Area Office, was at the highest level. When analyzed by individual domains, four domains were at the highest level: teaching and learning, followed by interpersonal interaction and management, respectively. Two domains were at a high level: landscape and buildings, respectively. 2) Guidelines for learning environment management at Rong Kwang Anusorn School Under the Office of the Secondary Education Service Area of Phrae, it was found that the management of the learning environment in educational institutions should prioritize budget allocation or coordination to provide sufficient additional desks, chairs, and learning equipment. Educational institutions should have complete classroom buildings, classrooms, and laboratories. There should be a systematic survey of buildings and grounds and a sustainable development plan, emphasizing the improvement of deteriorating infrastructure, the provision of

adequate learning technology, and the promotion of maximum use of space for learning.

Keywords: environmental management, learning, educational institutions

บทนำ

ในปัจจุบันการจัดการศึกษาจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหลัก ผู้เรียนทุกคนควรได้รับการสนับสนุนเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ยังต้องสนับสนุนให้ผู้สอนสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ สามารถจัดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา รวมทั้งมีการร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนอย่างเข้มแข็ง ควรส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกรูปแบบ ทั้งนี้ ปัจจุบันเหล่านี้ได้มีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2562 (ฉบับที่ 4) ซึ่งได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในหมวด 4 มาตรา 24 (5) ว่า มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม รวมถึงสื่อการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้เรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพตามศักยภาพอย่างเต็มที่ และมุ่งเน้นไปที่ประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้เป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน รวมทั้งหมด 15 มาตรฐาน โดยเฉพาะมาตรฐานการศึกษาในมาตรา 11 ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมและบริการ สถานศึกษาควรมีการจัดสภาพแวดล้อมและบริการที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และอาคารเรียนจะต้องมีความมั่นคง สะอาด ปลอดภัย รวมถึงมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ และต้องอยู่ในสภาพที่สามารถใช้งานได้ดี นอกจากนี้ยังควรมีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่นพร้อมกับแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2554)

การจัดการศึกษาที่ดีต้องจับคู่กับการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้แก่นักเรียน ซึ่งสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในการจัดหาสื่อการเรียนการสอน และการจัดการพื้นที่ภายในอาคารให้เหมาะสม เพราะผู้ศึกษาเชื่อว่าการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนและการจัดการพื้นที่ภายในอาคารให้เหมาะสม เนื่องจากนักศึกษาเชื่อว่าสภาพแวดล้อมมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ หากเราสามารถจัดสภาพแวดล้อมให้ได้ดี ก็จะสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ไปในทางที่ดีได้โดยง่าย โดยเฉพาะในอาคารและสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ที่มีผลต่อจิตใจของเด็ก โรงเรียนที่มีบรรยากาศร่มรื่น สะอาด และเป็นระเบียบมีความปลอดภัย จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดีขึ้น การจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษานั้น อิงตามแนวคิดของ

แอสติน ซึ่งอธิบายว่าสภาพแวดล้อมคือการรวมตัวของปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและพัฒนาการของบุคคล โดยคำว่า "สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา" สภาพแวดล้อมในการเรียนจึงเป็นปัจจัยกระตุ้นที่ทำให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมหรือคุณลักษณะต่าง ๆ ออกมาตามสภาพแวดล้อมที่สำคัญ ทั้งในรูปแบบที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพในทุกด้านอย่างเหมาะสม มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านอาคารสถานที่ 2) ด้านภูมิทัศน์ 3) ด้านความปลอดภัย 4) ด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 5) ด้านการเรียนการสอน และ 6) ด้านการบริหารจัดการ (วารุณี ยะวะหาบ, 2564)

โรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จากผลการประเมินรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา Self-Assessment Report (SAR) ปีการศึกษา 2566 มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ โรงเรียนได้ประสบปัญหาและอุปสรรคในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งปัญหาที่พบ อาทิ อาคารสถานที่บางแห่งรกร้าง มีต้นไม้ปกคลุมทำให้นักเรียนบางกลุ่มสามารถหลบหนี ไม่เรียนหนังสือในขณะที่มีการเรียนการสอน ห้องเรียนบางอาคารเออะเปอะเป็นมูลนก ไต่ะ แก้ว ชำรุด อุปกรณ์ในห้องเรียน ห้องน้ำบางส่วนขาดการดูแล ไม่มีการทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ โดยมีจุดที่ควรพัฒนา 1. การจัดห้องสมุดที่ให้บริการสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและ เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 2. การจัดห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ในด้านความสะอาด สิ่งอำนวยความสะดวก เพียงพอและอยู่ใน สภาพใ้การใช้ได้ดี สัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ (รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา SAR โรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์, 2566)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อศึกษาและหาแนวทางในการแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ของสถานศึกษาโรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์ ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาแนวคิดของนักการศึกษา เกี่ยวกับการบริหารการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้านคือ 1) ด้านอาคารสถานที่ 2) ด้านภูมิทัศน์ 3) ด้านความปลอดภัย 4) ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล 5) ด้านการเรียนการสอน และ 6) ด้านการบริหารจัดการ (วารุณี ยะวะหาบ, 2564) เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมให้เกิดประสิทธิภาพต่อนักเรียนบุคลากรทางการศึกษา การเรียนการสอน และการบริหารงานของโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาปัญหาสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่

2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่

สมมติฐานการวิจัย

- 1) สภาพการบริหารการจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์ อยู่ในระดับใด
- 2) แนวทางในการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์ ควรเป็นอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา ของโรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 92 คน (โรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์, 2567)

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสอบถาม แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วยเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ จำนวน 6 ด้าน คือ 1. ด้านอาคารสถานที่ 2. ด้านภูมิทัศน์ 3. ด้านความปลอดภัย 4. ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล 5. ด้านการเรียนการสอน และ 6. ด้านการบริหารจัดการ โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคอร์ท (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

2.2 การสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้ 1. แบบสอบถาม ขั้นที่ 1) ศึกษาตำรา บทความ เอกสารที่เกี่ยวข้อง หลักการ แนวคิดทฤษฎีและขอบข่ายที่ใช้ ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับตัวแปรและขอบข่ายที่กำหนดการหาคุณภาพของเครื่องมือ ขั้นที่ 2) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถาม โดยนำเสนอ อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พิจารณา ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ ความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ขั้นที่ 3)

นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับบุคลากรโรงเรียนสองพิทยาคม ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู จำนวน 30 คน 30 ฉบับ และ ชั้นที่ 4) นำเครื่องมือที่ได้รับกลับมาหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาโดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - confident)

2.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการศึกษา ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ศึกษา ค้นคว้าหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสภาพแวดล้อม ส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานศึกษา จากเอกสาร ตำรา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและพัฒนาเครื่องมือให้ครอบคลุมตามเนื้อหาของเรื่องที่วิจัยตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ขั้นที่ 2 ศึกษาและนำผลการศึกษามาสร้างเป็นเครื่องมือ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเครื่องมือของ ทรรศนีย์ วรหาคำ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) และ ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 ไปเก็บข้อมูลประชากร

3. เก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้ศึกษาติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเนชั่น ถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียนร่องกางอนุสรณ์ เพื่อขออนุญาตและเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ส่งแบบสอบถามพร้อมกับหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยผู้ศึกษาเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง นำ แบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.4 จำแนกแบบสอบถามโดยการคัดแยกฉบับตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามแล้วนำคะแนนที่ได้จัดพิมพ์ลงเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5 วิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารการจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนร่องกางอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ โดยใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3.6 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปและอภิปรายผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยการใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เสนอในรูปแบบตาราง และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับปัญหาของการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา โรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา โรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์ โดยภาพรวม

ด้าน	การบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา โรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
1	ด้านอาคารสถานที่	4.38	0.64	มาก
2	ด้านภูมิทัศน์	4.40	0.67	มาก
3	ด้านความปลอดภัย	4.60	0.57	มากที่สุด
4	ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล	4.72	0.53	มากที่สุด
5	ด้านการเรียนการสอน	4.73	0.50	มากที่สุด
6	ด้านการบริหารจัดการ	4.72	0.52	มากที่สุด
รวม		4.58	0.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา โรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ ผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมดจำนวน 92 คน จะเห็นได้จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ $\mu = 4.58$, $\sigma = 0.56$ เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ $\mu = 4.73$, $\sigma = 0.50$ รองลงมาซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล มีค่าเฉลี่ย คือ $\mu = 4.72$, $\sigma = 0.53$ และด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ย คือ $\mu = 4.72$, $\sigma = 0.52$ ตามลำดับ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านภูมิทัศน์ มีค่าเฉลี่ย $\mu = 4.40$, $\sigma = 0.67$ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านอาคารสถานที่ มีค่าเฉลี่ย $\mu = 4.38$, $\sigma = 0.64$ ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ ซึ่งแนวทางการพัฒนาการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านอาคารสถานที่ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย $\mu = 4.38$, $\sigma = 0.64$ ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณหรือประสานงานเพื่อจัดหาโต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์การเรียนเพิ่มเติมให้เพียงพอ สถานศึกษามีอาคารเรียน ห้องเรียน และห้องปฏิบัติการครบถ้วนตามอัตรากำลังของนักเรียน สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนมีความ

สะอาดและเป็นระเบียบ อย่างไรก็ตาม อาคารบางส่วนยังคงทรุดโทรม อุปกรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ในห้องสัปดาห์มีสภาพเก่าและล่าช้า และห้องสมุดบางส่วนมีแสงสว่างไม่เพียงพอ นอกจากนี้ อาคารเรียนเฉพาะด้าน เช่น วิชาเกษตรและดนตรียังขาดความน่าเรียน ควรมีการสำรวจและวางแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและการจัดหาเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่ทันสมัยและเพียงพอ

อภิปรายผล

1. การบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา โรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ พบว่า โดยภาพรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารสภาพแวดล้อมมีผลต่อการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน มีผลต่อปัจจัยต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อุไรพร นครธรรม และสุรางคนา มัณยานนท์ (2566) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนในกลุ่มเครือข่ายศรีเชียงใหม่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้โดยรวมมีระดับสูง และทุกด้านอยู่ในระดับสูง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการบริหารจัดการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านภูมิทัศน์ 2. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในกลุ่มเครือข่ายศรีเชียงใหม่ 3. ผู้บริหารควรกำหนดบทบาทของบุคลากรให้ชัดเจนในด้านการบริหารจัดการ ด้านความปลอดภัย ผู้บริหารควรจัดการสิ่งที่เป็นอันตรายต่อนักเรียน ด้านอาคารสถานที่ ผู้บริหารควรบำรุงรักษาอาคาร ด้านการเรียนการสอน ควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน และในด้านภูมิทัศน์ ควรมีการบำรุงรักษาภูมิทัศน์ในโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิษฐา คงช่วย, จุฬารัตน์ ธรรมประทีป, และ ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2562) ได้ระบุว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ ควรพิจารณาทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ที่ประกอบด้วย ห้องเรียนและวัสดุครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียน โดยเฉพาะด้าน ICT ที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้นและสร้างบรรยากาศ แห่งการเรียนรู้เพิ่มขึ้น รวมทั้งองค์ประกอบการเรียนรู้ทางกายภาพ อาทิ แสงสว่าง สี เสียง บริเวณที่ว่าง เพอร์นิเจอร์ และลักษณะของสถานที่ที่ใช้เรียน และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนนอก ห้องเรียนที่ครอบคลุมแหล่งวิทยบริการและห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ที่จะเอื้อให้ผู้เรียนสามารถศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์จากผลการประเมินรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา Self-Assessment Report (SAR) ปีการศึกษา 2566 มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ โรงเรียนได้ประสบปัญหาและอุปสรรคในการจัด

สภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งปัญหาที่พบ ที่กล่าวว่า โรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์มีจุดที่ควรพัฒนา 1. การจัดห้องสมุดที่ให้บริการสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและ เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 2. การจัดห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ในด้านความสะอาด สิ่งอำนวยความสะดวก เพียงพอและอยู่ใน สภาพใ้การใช้การได้ดี สัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ (รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา SAR โรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์, 2566) ดังนั้น จึงส่งผลให้การบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา ด้านอาคารสถานที่ ของโรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ จัดอยู่ในระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการจัดการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านอาคารสถานที่ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณหรือประสานงานเพื่อจัดหาโต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์การเรียนเพิ่มเติมให้เพียงพอ สถานศึกษามีอาคารเรียน ห้องเรียน และห้องปฏิบัติการครบถ้วนตามอัตรากำลังของนักเรียน สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนมีความสะอาดและเป็นระเบียบ อย่างไรก็ตาม อาคารบางส่วนยังคงทรุดโทรม อุปกรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ในห้องสื่อบัณฑิตมีสภาพเก่าและล่าช้า และห้องสมุดบางส่วนมีแสงสว่างไม่เพียงพอ นอกจากนี้ อาคารเรียนเฉพาะด้าน เช่น วิชาเกษตรและดนตรียังขาดความน่าเรียน ควรมีการสำรวจและวางแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและการจัดหาเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่ทันสมัยและเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับ ฌริดา เวชญาลักษณ์ (2561) ในด้านการส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จะเห็นได้ว่า แม้ว่าจะอยู่ในระดับมาก แต่ ก็อยู่ในลำดับต่ำสุด โดยครูส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูออกแบบและตกแต่งการใช้ งานในพื้นที่ให้ตอบสนองการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งแบบกลุ่มและแบบเดี่ยว สนับสนุนให้ครูจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้ถูกสุขลักษณะและสวยงาม และจัดให้มีระบบและมาตรการดูแลเกี่ยวกับ ความปลอดภัยและสุขอนามัยของนักเรียนอย่างทั่วถึง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา โรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า การบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา โรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์ โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้าน เฉลี่ยอยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้ 1) ด้านการเรียนการสอน สถานศึกษามีจุดแข็งในด้านความร่วมมือและบรรยากาศแห่งความสามัคคีในการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล สถานศึกษามีครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถ ปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีมในบรรยากาศที่เป็นกันเอง เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ 3) ด้านการบริหาร

จัดการ สถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานเป็นทีม เพื่อ พัฒนาศักยภาพการทำงานที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดีของบุคลากรในองค์กร สร้างแรงจูงใจในการทำงานสู่การจัดการเรียนรู้ 4) ด้านความปลอดภัย สถานศึกษามีมาตรการและแนวปฏิบัติในการดูแลเอาใจใส่ เกี่ยวกับความปลอดภัย ในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ 5) ด้านภูมิทัศน์ สถานศึกษามีการจัดตกแต่งบริเวณสถานศึกษาให้เกิด ประโยชน์ต่อการใช้สอยที่มีประสิทธิภาพ ที่สอดคล้องกับ การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน และสถานศึกษามีภูมิทัศน์ ต้นไม้สวยงาม แต่ในบางพื้นที่ของสถานศึกษามีต้นไม้สูงไปเสี่ยงต่อการหักล้ม ควรมีการปรับภูมิทัศน์เพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน บริเวณที่มีต้นไม้สูงและรกชั้น และ 6) ด้านอาคารสถานที่ สถานศึกษามีความพร้อมต่อการเรียน อาคารเรียนควรสะอาดน่าเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน และสถานศึกษามีอาคาร ห้องเรียน ครบถ้วนตามเกณฑ์อัตรากำลังของนักเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ห้องสืบค้นอินเทอร์เน็ต เครื่องคอมพิวเตอร์เก่า ลำช้า ในส่วนห้องสมุด อาจมีความสว่างไม่เพียงพอ บริเวณสถานที่ต่าง ๆ ของโรงเรียนที่มีความทรุดโทรมควรมีการเช็ค และปรับปรุงซ่อมแซมอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. สถานศึกษาควรพัฒนาห้องเรียนและสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ห้องเรียนควรมีการจัดระเบียบให้สะอาด โปร่ง โล่ง มีการถ่ายเทอากาศได้ดี ลดปัญหาความร้อนอบอ้าว และมีแสงสว่างเพียงพอ
2. สถานศึกษาควรมีห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องสืบค้นอินเทอร์เน็ต ห้องสมุด และห้องประชุม ควรมีความพร้อมทั้งด้านพื้นที่ อุปกรณ์ และบรรยากาศการใช้งาน โดยจัดให้มีสื่ออุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ และเทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ครบถ้วน เพื่อเอื้อต่อการทำกิจกรรมเชิงปฏิบัติและการเรียนรู้
3. สถานศึกษาควรมีโรงยิมและสถานที่ออกกำลังกายควรได้รับการดูแลให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน ปลอดภัย และเพียงพอต่อความต้องการของทั้งครูและนักเรียน
4. สถานศึกษาควรคำนึงความมั่นใจในการใช้งาน มีห้องน้ำและห้องส้วมเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน และอยู่ในสภาพสะอาด ปลอดภัย มีระบบระบายอากาศที่ดี พร้อมจัดให้มีการดูแลทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ
5. สถานศึกษาควรโรงอาหารควรมีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ และจัดให้มีอาหารที่ปรุงตามหลักโภชนาการ มีคุณค่าทางอาหารสูง สด สะอาด และราคายุติธรรม เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนได้รับสารอาหารครบถ้วนและเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและการเรียนรู้
6. สถานศึกษาควรมีนโยบายให้บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ให้บริเวณอาคารเรียน และห้องเรียนควรปราศจากปัจจัยรบกวน เช่น เสียงดัง กลิ่นไม่พึงประสงค์ หรือควัน ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อสมาธิและสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา โดยควรมีมาตรการควบคุมและป้องกันอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

เพื่อเป็นแนวทางที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา ในโอกาสต่อไปผู้ศึกษาขอเสนอแนะประเด็นในการศึกษาครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา โรงเรียนร่องกางอนุสรณ์
2. ควรศึกษาปัจจัยของสภาพแวดล้อมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเพื่อค้นหาความเชื่อมโยงระหว่างคุณภาพของอาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ และบรรยากาศทางกายภาพ กับผลการเรียนรู้และพฤติกรรมของผู้เรียน
3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา โรงเรียนร่องกางอนุสรณ์

เอกสารอ้างอิง

- ชนิษฐา คงช่วย, จุฬารัตน์ ธรรมประทีป, และ ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ .(2562).การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสังคม เรื่อง น้ำ และอากาศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดรัตนวราราม จังหวัดพัทลุง. *วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 13(4), 91–103.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2566).การศึกษาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(2), 137–154.
- บ้านเมือง. เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.ocsc.go.th/>.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- โรงเรียนร่องกางอนุสรณ์. (2566). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา Self-Assessment Report (SAR) ปีการศึกษา 2566. จังหวัดแพร่.
- วารุณี ยะวะหาบ. (2564). แนวทางการพัฒนาการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดพัทลุง. ใน การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2554). *หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการ*
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพัทลุง. (2562). *แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดพัทลุง พ.ศ. 2562 –2565*. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2566 จาก https://www.ptlpeo.go.th/wpcontent/uploads/2021/11/Plan_64.pdf

อุไรพร นครธรรม, สุรางคณา มัณยานนท์. (2566). การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มเครือข่ายศรีเชียงใหม่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร, 3(1), 129-143.